

Šiaulių miesto bendrojo lavinimo mokyklų mokinių profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenų analizė 2010 m.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ ir Lietuvos higienos norma HN 21:2010 „Bendrojo lavinimo mokykla. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, kiekvienais metais iki rugsėjo 15 d. mokiniai turi pateikti mokyklai informaciją apie profilaktinio savo sveikatos patikrinimo rezultatus. Šie duomenys naudojami mokinių sveikatos stebėsenai ir analizei.

Pagal mokyklų visuomenės sveikatos priežiūros specialistų pateiktus duomenis Šiaulių miesto bendrojo lavinimo mokyklų mokinių skaičius kasmet mažėja ir 2010/11m. m. tesiekia **15 234**, tuo tarpu 2009/10 m. m. buvo **16 385**, 2008/09 m. m. - **17 452**, 2007/08 m. m. – **18 365**. Vadovaujantis 2010 m. profilaktinių sveikatos patikrinimų rezultatais (pagal formą 0,27–I/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“) pasitikrinusių sveikatą mokinių buvo **15 107 (7 566** mergaitės ir **7 541** berniukas), nepasitikrinusių – **127 (31** mergaitė ir **96** berniukai) (2010 m. spalio 30 d. duomenys) (1 ir 2 lentelės).

1 lentelė. Profilaktiškai pasitikrinusių sveikatą mokinių pasiskirstymas pagal lytį ir klases (abs. sk.)

			1 – 4 kl.		5 – 10 kl.		11 – 12 kl.	
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Viso	7 597	7 637	1 970	2 070	3 941	4 170	1 686	1 397
Profilaktiškai pasitikrinę sveikatą	7 566	7 541	1 964	2 063	3 925	4 116	1 677	1 362
Profilaktiškai nepasitikrinę sveikatos	31	96	6	7	16	54	9	35

2 lentelė. Profilaktiškai pasitikrinusių sveikatą mokinių pasiskirstymas pagal lytį ir mokyklas (abs. sk.)

			Gimn.		Vid.		Pagr.		Prad.	
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Viso	7 597	7 637	2 954	2 584	257	366	3 840	4 075	546	612
Profilaktiškai pasitikrinę sveikatą	7 566	7 541	2 949	2 576	240	291	3 833	4 062	544	612
Profilaktiškai nepasitikrinę sveikatos	31	96	5	8	17	75	7	13	2	0

Profilaktiškai pasitikrinusių sveikatą 2009 m. buvo **16 135** mokiniai, nepasitikrinusių – **205**, 2008 m. – **16 947**, nepasitikrinusių – **505**, 2007 m. - **17 990**, nepasitikrinusių – **375**. Pasitikrinusių

sveikatą mokinių dalis kasmet auga ir 2010 m. sudarė **99,1 proc.** profilaktiškai patikrinusių sveikatą mokinių ir **0,9 proc.** nepatikrinusių, 2009 m. sudarė **98,5 proc.** profilaktiškai patikrintų mokinių ir **1,5 proc.** nepatikrintų, 2008 m. - **97,1 proc.** mokinių buvo profilaktiškai patikrinę ir **2,9 proc.** – nepatikrinę sveikatą.

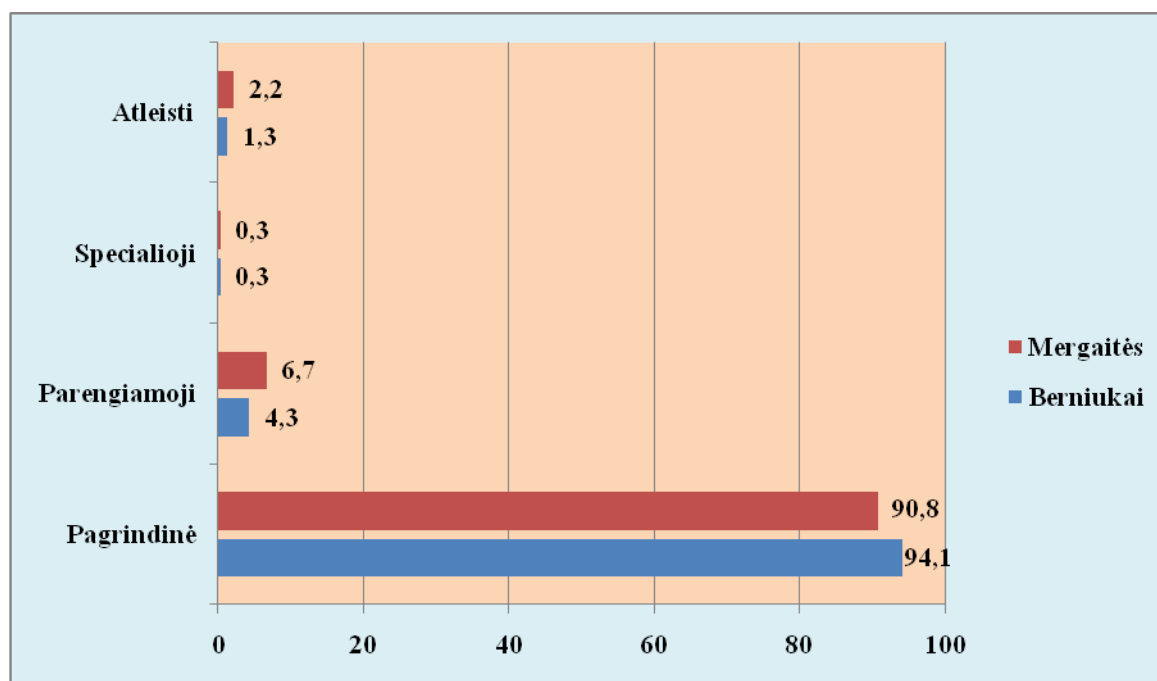
Mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse

Kūno kultūra mokykloje – svarbi bendrojo ir fizinio ugdymo proceso dalis ir mokinių sveikatos stiprinimo, taisyklingos raidos priemonė.

Pagrindinės fizinio ugdymo organizavimo priemonės mokykloje – kūno kultūros pamokos, popamokinė kūno kultūros veikla (sporto būreliai, įvairūs sporto renginiai ir kt.). Kūno kultūros pamokos privalomos visiems sveikiems mokiniams.

Vaikus, kurių sveikata sutrikusi, gydytojai dažnai atleidžia nuo kūno kultūros pamokų. Vis dėl to vaikams, kurių sveikata silpnesnė, dar labiau nei sveikiems, svarbus įvairių kūno kultūros priemonių, atitinkančių jų sveikatos lygį, teigiamas poveikis.

Šiaulių miesto bendrojo lavinimo mokyklų mokinių sveikatos būklės analizė parodė, kad į pagrindinę kūno kultūros grupę buvo priskirti **6 868 (90,8 proc.)** mergaitės ir **7 100 (94,1 proc.)** berniukų, **507 (6,7 proc.)** mergaitės ir **324 (4,3 proc.)** berniukai - į parengiamąją grupę, **23 (0,3 proc.)** mergaitės ir **20 berniukų (0,3 proc.)** - į specialiąją medicininę kūno kultūros grupę. **168 (2,2 proc.)** mergaičių ir **97 (1,3 proc.)** berniukų buvo atleisti nuo kūno kultūros pamokų (1 pav.).

1 pav. Mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse (proc.)

Mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse pagal lytį, klases ir mokyklas pateiktas 3 ir 4 lentelėse.

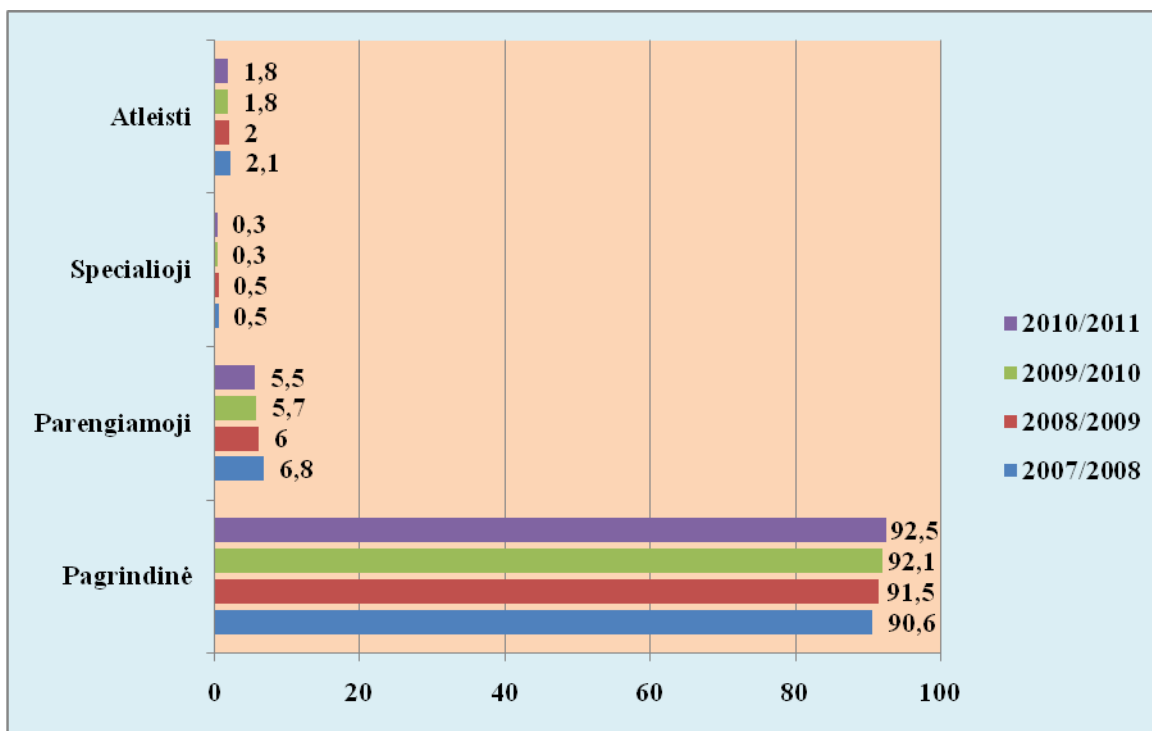
3 lentelė. Pasitikrinusių sveikatą mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse pagal lytį ir klases (abs. sk. ir proc.)

	Viso		1-4 kl.		5-10 kl.		11-12 kl.	
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Pagrindinė	6868 (90,8)	7100 (94,1)	1886 (96,0)	1995 (96,7)	3559 (90,7)	3837 (93,2)	1423 (84,8)	1268 (93,1)
Parengiamoji	507 (6,7)	324 (4,3)	63 (3,2)	55 (2,7)	277 (7,0)	218 (5,3)	167 (10,0)	51 (3,7)
Specialioji	23 (0,3)	20 (0,3)	3 (0,2)	2 (0,1)	10 (0,3)	13 (0,3)	10 (0,6)	5 (0,4)
Atleisti	168 (2,2)	97 (1,3)	12 (0,6)	11 (0,5)	79 (2,0)	48 (1,2)	77 (4,6)	38 (2,8)

4 lentelė. Pasitikrinusių sveikatą mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse pagal lytį ir mokyklas (abs. sk. ir proc.)

	Viso		Gimn.		Vid.		Pagr.		Prad.	
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Pagrindinė	6868 (90,8)	7100 (94,1)	2536 (86,0)	2386 (92,6)	222 (92,5)	276 (94,8)	3581 (93,4)	3836 (94,5)	529 (97,2)	602 (98,4)
Parengiamoji	507 (6,7)	324 (4,3)	288 (9,8)	128 (5,0)	15 (6,3)	8 (2,8)	193 (5,0)	179 (4,4)	11 (2,0)	9 (1,4)
Specialioji	23 (0,3)	20 (0,3)	14 (0,5)	9 (0,3)	2 (0,8)	1 (0,3)	6 (0,2)	10 (0,2)	1 (0,2)	0 (0)
Atleisti	168 (2,2)	97 (1,3)	111 (3,7)	53 (2,1)	1 (0,4)	6 (2,1)	53 (1,4)	37 (0,9)	3 (0,6)	1 (0,2)

Ketverių metų mokinių sveikatos būklės analizė parodė, kad mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse kinta nežymiai. 2 paveiksle matyti procentinės mokinių dalies didėjimas pagrindinėje kūno kultūros grupėje ir mažėjimas parengiamojoje, specialiojoje bei atleistų nuo kūno kultūros pamokų.

2 pav. Mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse pagal mokslo metus (proc.)

Profilaktiškai pasitikrinusių mokinių sergamumas

Iš 15 107 profilaktiškai 2010 m. sveikatą pasitikrinusių mokinių 10 233 (67,7 proc.) turi sveikatos sutrikimų, ir tik 4 874 (32,3 proc.) – sveiki (5 ir 6 lentelės).

5 lentelė. Sveiki ir sutrikimų turintys mokiniai lyginat pagal lytį ir klases (abs. sk ir proc.)

	Viso		1-4 kl.		5-10 kl.		11-12 kl.	
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Sveiki mokiniai	2 394 (31,6)	2 480 (32,9)	668 (34,0)	615 (29,8)	1 224 (31,2)	1 342 (32,6)	502 (29,9)	523 (38,4)
Turintys sveikatos sutrikimų mokiniai	5 172 (68,4)	5 061 (67,1)	1 296 (66,0)	1 448 (70,2)	2 701 (68,8)	2 774 (67,4)	1 175 (70,1)	839 (61,6)

6 lentelė. Sveiki ir sutrikimų turintys mokiniai lyginat pagal lytį ir mokyklas (abs. sk ir proc.)

	Viso		Gimn.		Vid.		Pagr.		Prad.	
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Sveiki mokiniai	2 394 (31,6)	2 480 (32,9)	888 (30,1)	907 (35,2)	82 (34,2)	99 (34,0)	1254 (32,7)	1278 (31,5)	170 (31,2)	196 (32,0)
Turintys sveikatos sutrikimų mokiniai	5 172 (68,4)	5 061 (67,1)	2061 (69,9)	1669 (64,8)	158 (65,8)	192 (66,0)	2579 (67,3)	2784 (68,5)	374 (68,8)	416 (68,0)

Bendras sutrikimų skaičius – **15 096**. 2010 m. **5 172** sergančioms mergaitėms, nustatyti **7 769** sveikatos sutrikimai, **5 061** berniukui – **7 327** sutrikimai. Tai rodo, kad kai kurie mokiniai turi po kelis sveikatos sutrikimus.

Analizuojant susirgimus pagal ligų klasifikaciją matyt, kad mergaitėms struma sudaro 35 proc., sumažėjęs svoris – 32 proc., berniukams antsvoris net 42 proc. visų endokrininės sistemos sutrikimų.

Netaisyklinga laikysena mergaitėms 56 proc., skoliozė 30 proc., berniukams netaisyklinga laikysena sudaro net 63 proc., o skoliozė 23 proc. visų skeleto – raumenų sistemos sutrikimų (7 ir 8 lentelės).

7 lentelė. Mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją lyginant pagal lytį ir klases (abs. sk.)

			1 - 4 kl		5 – 10 kl.		11 – 12 kl.	
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Viso	7 769	7 327	1 914	2 058	4 015	4 056	1 840	1 213
Širdies-kraujagyslių s. sutrikimai:	810	845	286	288	375	415	149	142
<i>Iš jų: arterinė hipertenzija</i>	26	56	2	3	10	20	14	33
Kvėpavimo s. sutrikimai:	337	488	109	157	164	278	64	53
<i>Iš jų: bronchinė astma</i>	206	326	64	100	103	184	39	42
<i>Iš jų: TBC</i>	4	8	1	1	3	7	0	0
Regos sutrikimai	2 855	2 407	725	710	1 425	1255	705	442
Klausos sutrikimai	14	20	1	7	9	9	4	4
Virškinimo s. sutrikimai	79	81	13	17	36	42	30	22
Nervų s. sutrikimai:	297	352	103	153	129	177	65	22
<i>Iš jų: epilepsija</i>	32	23	6	3	20	14	6	6
<i>Iš jų: galvos įtampos skausmai</i>	27	10	1	0	14	10	12	0
Endokrininės s., medž. ap., mitybos sutrikimai:	1 580	1 241	295	249	891	777	394	215
<i>Iš jų: struma</i>	558	268	74	45	320	177	164	46
<i>Iš jų: cukrinis diabetas</i>	15	23	2	5	9	12	4	6
<i>Iš jų: antsvoris</i>	476	527	122	111	279	318	75	98
<i>Iš jų: sumažėjęs svoris</i>	515	387	82	68	298	260	135	59
Urogenitalinės s. sutrikimai	64	47	21	17	26	25	17	5
Skeleto-raumenų s. sutrikimai	1 416	1 460	312	369	775	850	329	241
<i>Iš jų: skoliozė</i>	430	344	47	46	258	232	125	66
<i>Iš jų: netaisyklinga laikysena</i>	795	921	214	242	431	543	150	136
<i>Iš jų: plokščiapėdystė</i>	74	111	26	57	41	48	7	6
Alerginiai susirgimai	317	386	49	91	185	228	83	67

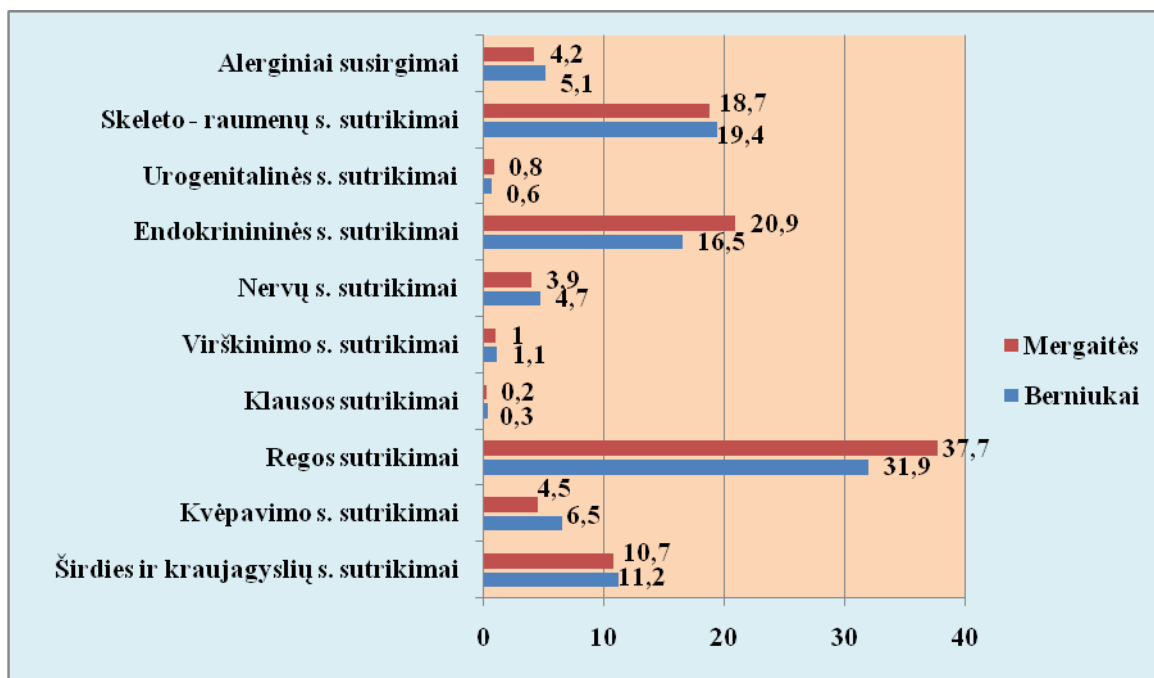
8 lentelė. Mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją lyginant pagal lytį ir mokyklas (abs. sk.)

			Gimn.		Vid.		Pagr.		Prad.	
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Viso	7769	7327	3270	2514	175	235	3746	3989	578	589
Širdies-kraujagyslių s. sutrikimai:	810	845	251	251	36	52	438	469	85	73
<i>Iš jų: arterinė hipertenzija</i>	26	56	21	48	2	3	3	5	0	0
Kvėpavimo s. sutrikimai:	337	488	99	98	10	13	183	330	45	47
<i>Iš jų: bronchinė astma</i>	206	326	69	83	5	15	110	208	22	20
<i>Iš jų: TBC</i>	4	8	0	0	0	1	4	7	0	0
Regos sutrikimai	2855	2407	1234	848	68	76	1321	1273	232	210
Klausos sutrikimai	14	20	7	8	0	0	7	12	0	0
Virškinimo s. sutrikimai	79	81	49	37	2	2	23	34	5	8
Nervų s. sutrikimai:	297	352	117	65	12	37	142	207	26	43
<i>Iš jų: epilepsija</i>	32	23	14	9	0	0	17	13	1	1
<i>Iš jų: galvos įtampos skausmai</i>	27	10	19	9	1	0	7	1	0	0
Endokrininės s., medž. ap., mitybos sutrikimai:	1580	1241	749	490	29	28	726	661	76	62
<i>Iš jų: struma</i>	558	268	306	107	9	14	214	132	29	15
<i>Iš jų: cukrinis diabetas</i>	15	23	9	12	0	0	5	9	1	2
<i>Iš jų: antsvoris</i>	476	527	155	194	8	8	279	290	34	35
<i>Iš jų: sumažėjęs svoris</i>	515	387	251	160	6	8	246	207	12	12
Urogenitalinės s. sutrikimai	64	47	24	14	0	1	37	28	3	4
Skeleto-raumenų s. sutrikimai	1416	1460	580	538	15	20	724	773	97	129
<i>Iš jų: skoliozė</i>	430	344	219	145	10	12	192	182	9	5
<i>Iš jų: netaisyklinga laikysena</i>	795	921	268	316	34	18	420	486	73	101
<i>Iš jų: plokščiapėdystė</i>	74	111	16	13	0	0	50	84	8	14
Alerginiai susirgimai	317	386	160	165	3	6	145	202	9	13

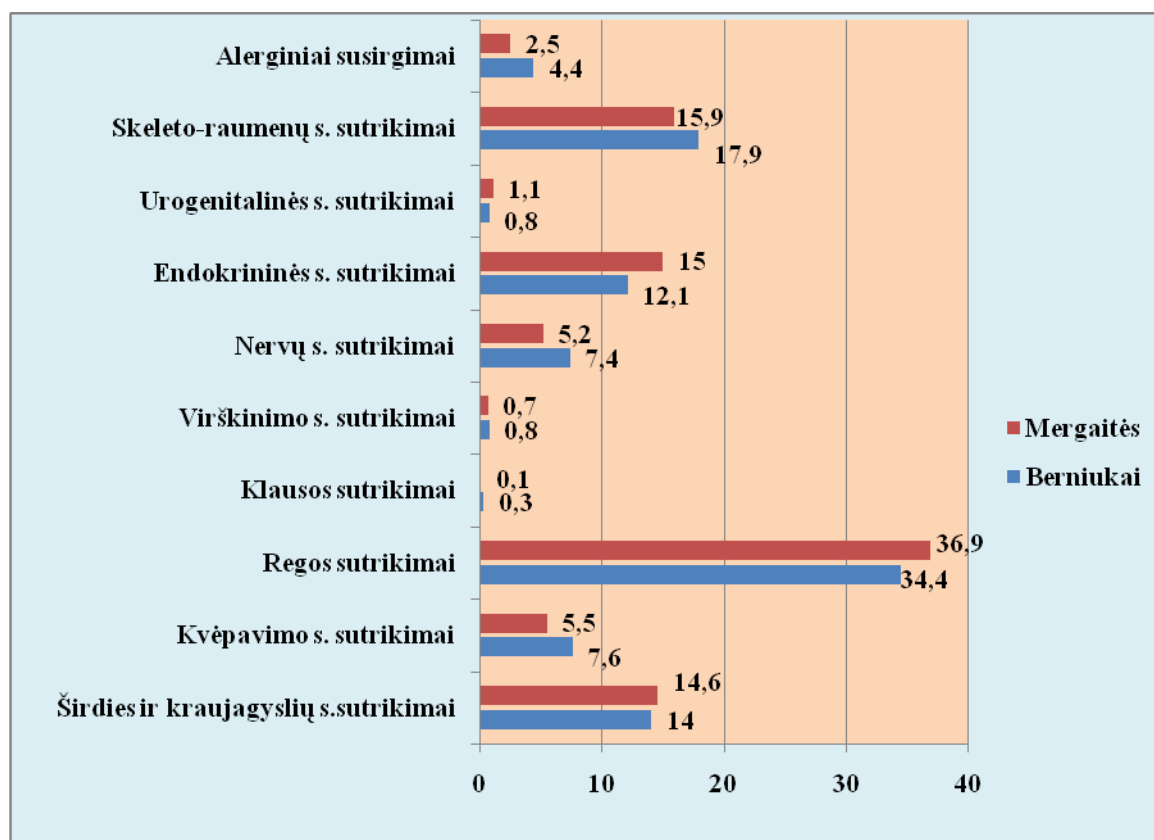
2009 m. iš 16 385 profilaktiškai patikrinusių mokinių **10 878 (67,4 proc.)** turėjo sveikatos sutrikimų, 2008 m. iš 16 947 patikrinusių – **11 013 (65 proc.)**, 2007 m. iš 17 990 patikrinusių - **11 284 (62,7 proc.)**. Visiškai sveikų vaikų skaičius kasmet mažėja. 2007 m. tokių mokinių buvo **37,3 proc.**, 2008 m. - **35,0 proc.**, 2009 m. - **32,6 proc.**, 2010 m. - **32,3 proc.**

2010 m. mokiniams daugiausia nustatyta regos, skeleto – raumenų sistemos bei endokrininės sistemos sutrikimų, mažiausia – virškinimo, urogenitalinės sistemos ir klausos sutrikimų. Mergaitės

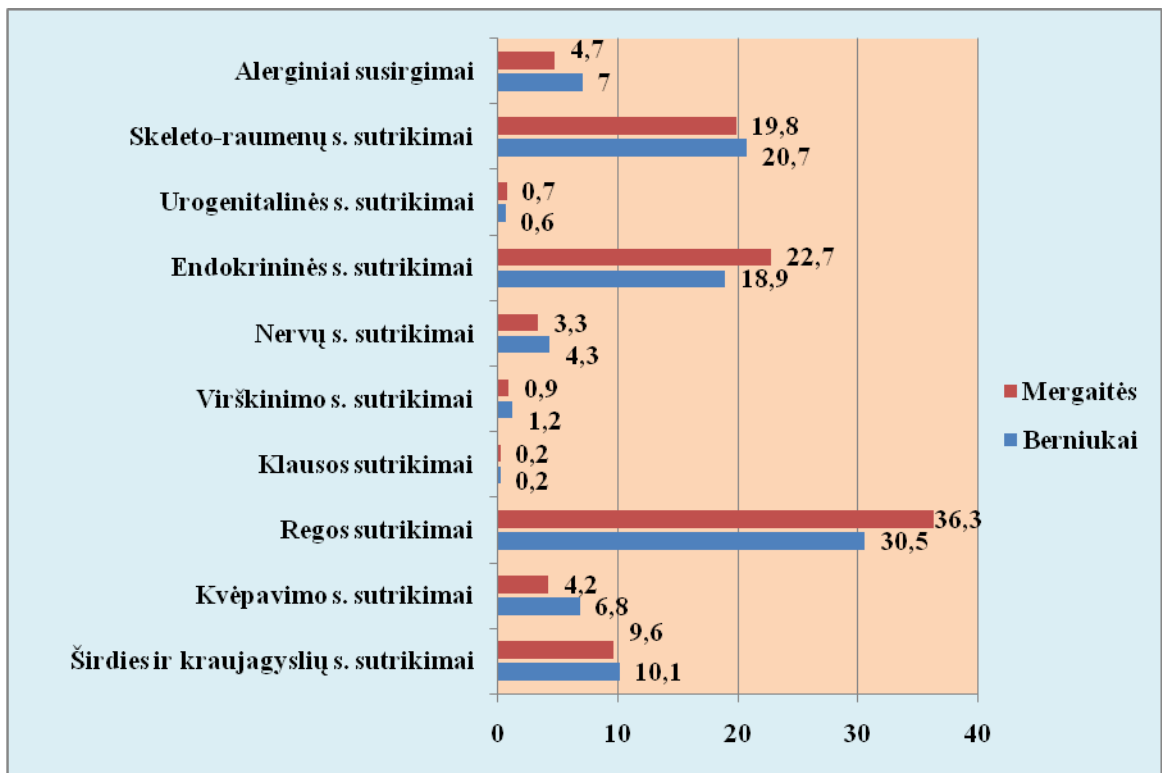
daugiau turi regos ir endokrininės, urogenitalinės sistemos sutrikimų, berniukai – skeleto-raumenų, širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo, nervų sistemos sutrikimų ir alerginių susirgimų (3, 4, 5, 6 pav.).

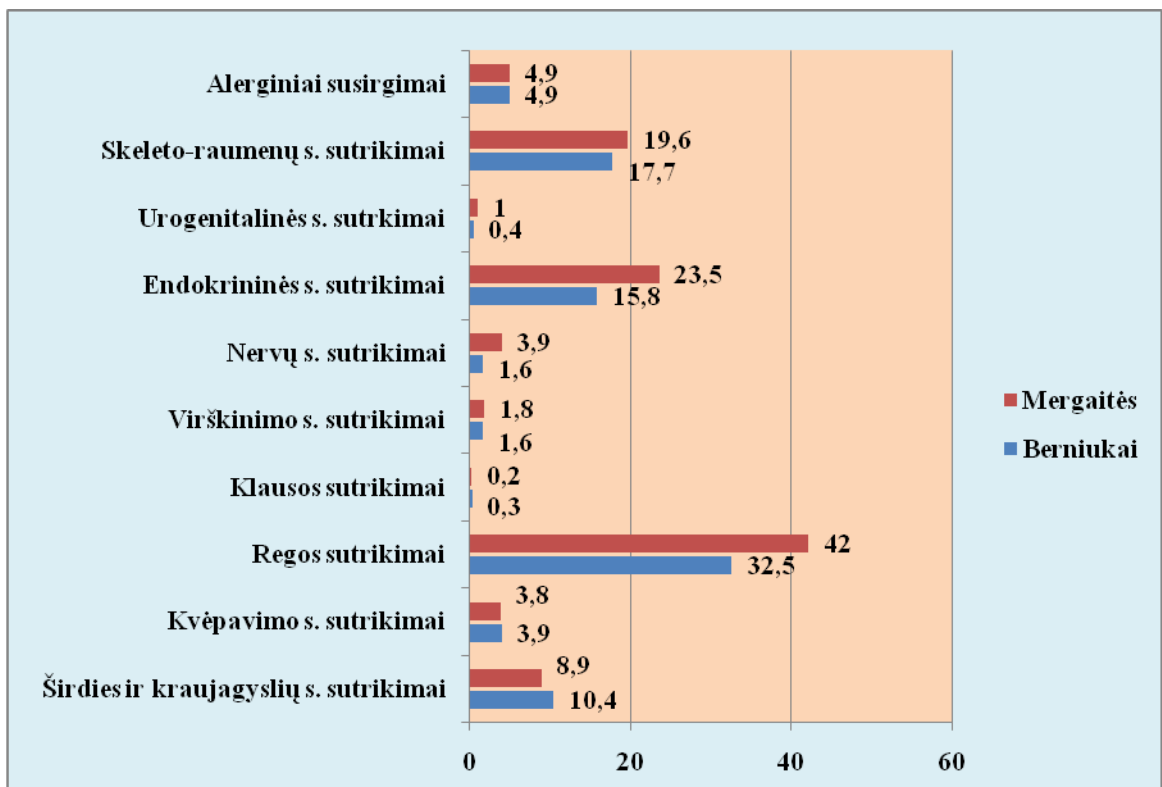
3 pav. Profilaktiškai patikrinusių mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją (proc.)

4 pav. Profilaktiškai patikrinusių mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją 1-4 klasėse (proc.)

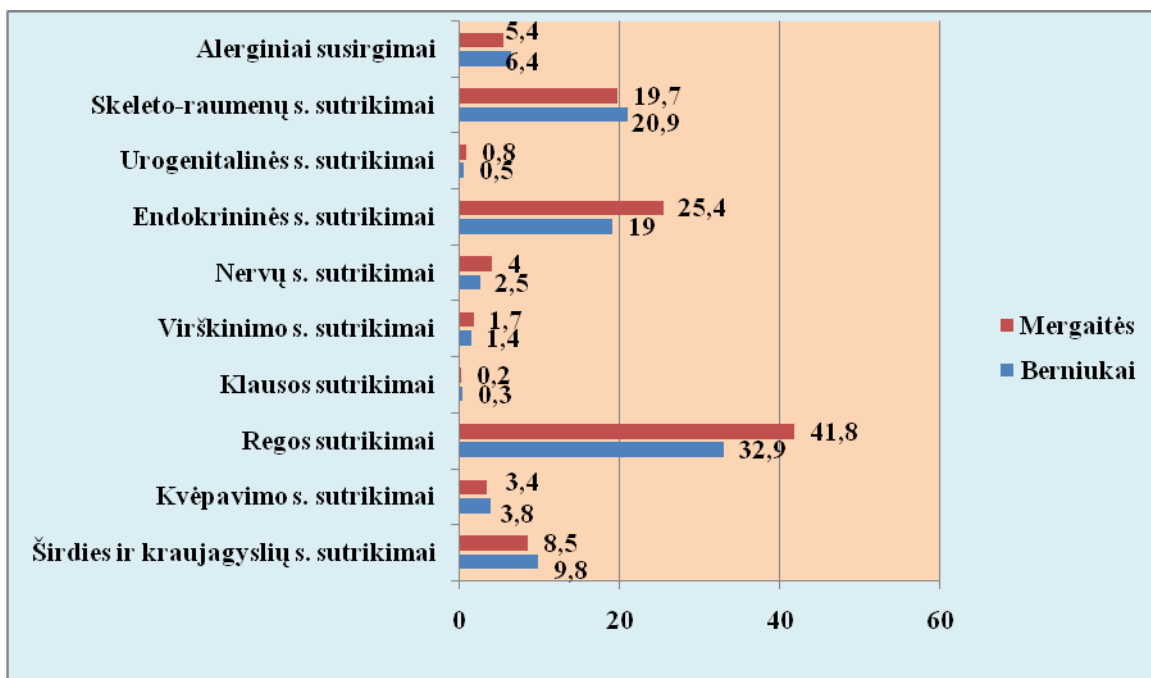
5 pav. Profilaktiškai patikrinusių mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją 5-10 klasėse (proc.)

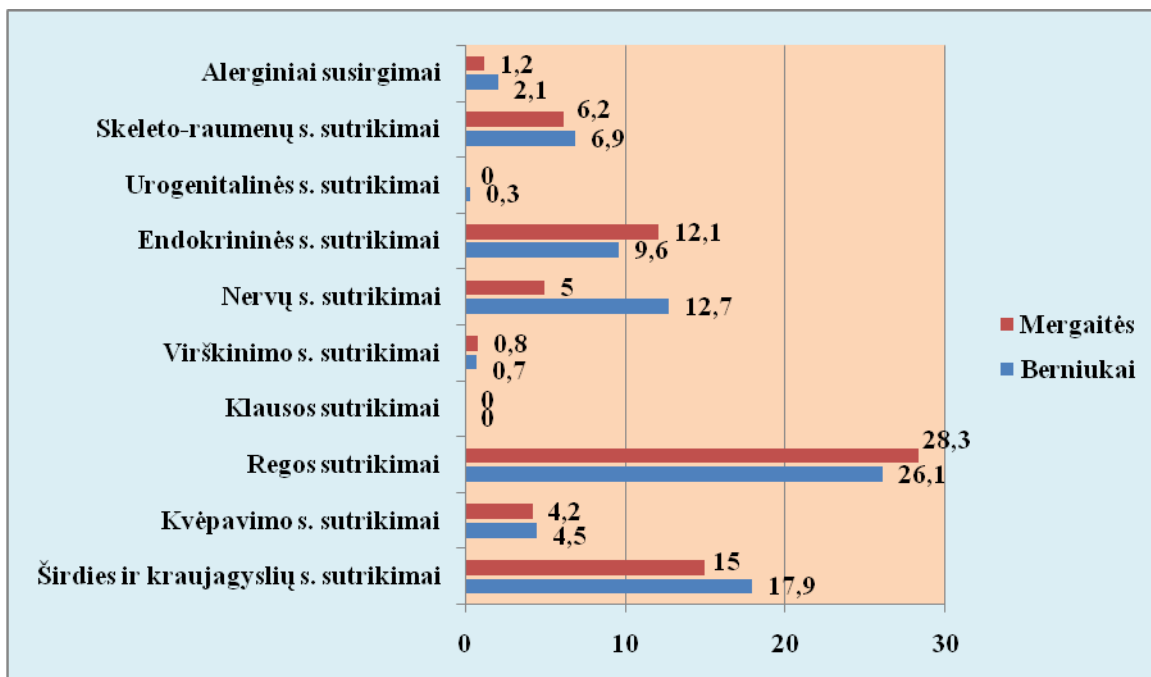
6 pav. Profilaktiškai patikrinusių mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją 11-12 klasėse (proc.)

Lyginant sutrikimų skaičių pagal mokyklas matyti, kad mokiniai turi daug regos, skeleto-raumenų, endokrininės sistemos sutrikimų. Ypač daug regos sutrikimų nustatyta mergaitėms

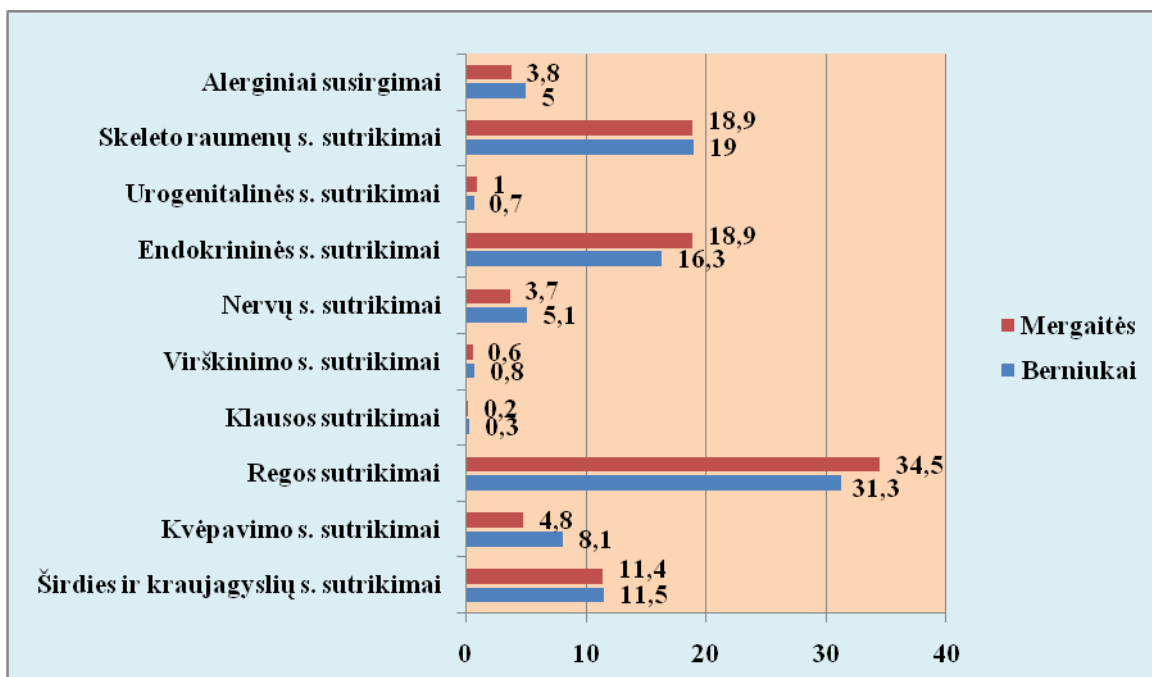
gimnazijose ir pradinėse mokyklose, endokrininės sistemos sutrikimų – gimnazijose ir pagrindinėse mokyklose. Berniukams lyginant su mergaitėmis daugiau nustatyta kvėpavimo, nervų sistemos sutrikimų bei alerginių susirgimų (7, 8, 9, 10 pav.).

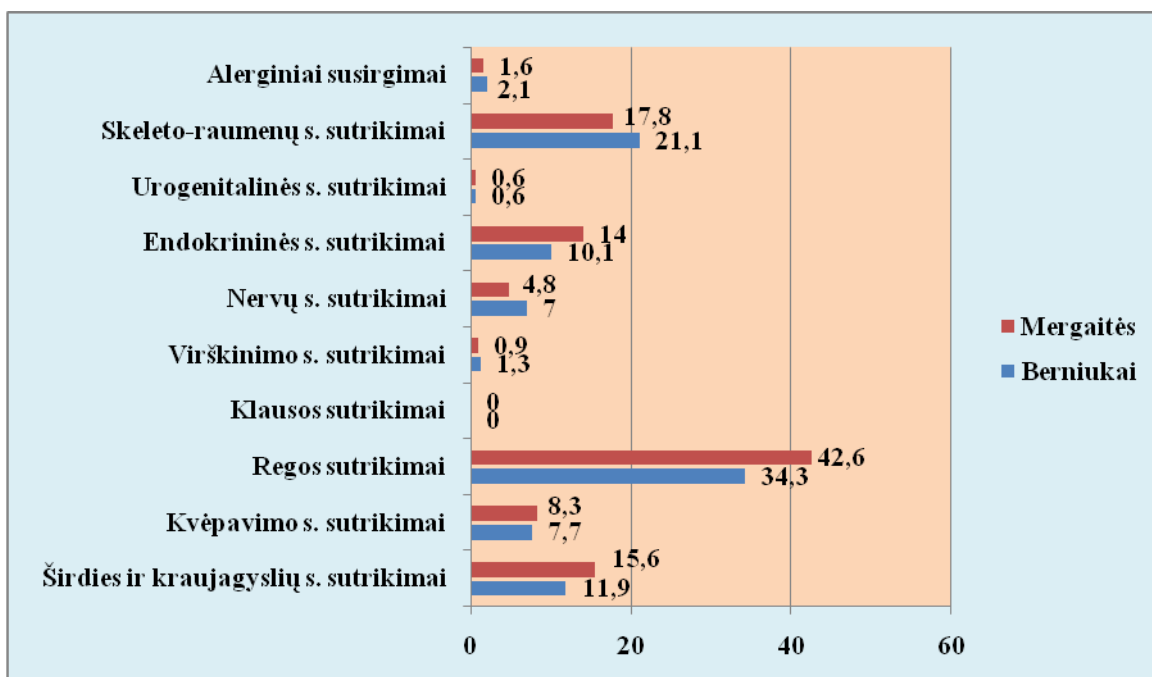
7 pav. Profilaktiškai patikrinusių mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją gimnazijose (proc.)

8 pav. Profilaktiškai patikrinusių mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją vidurinėse mokyklose (proc.)

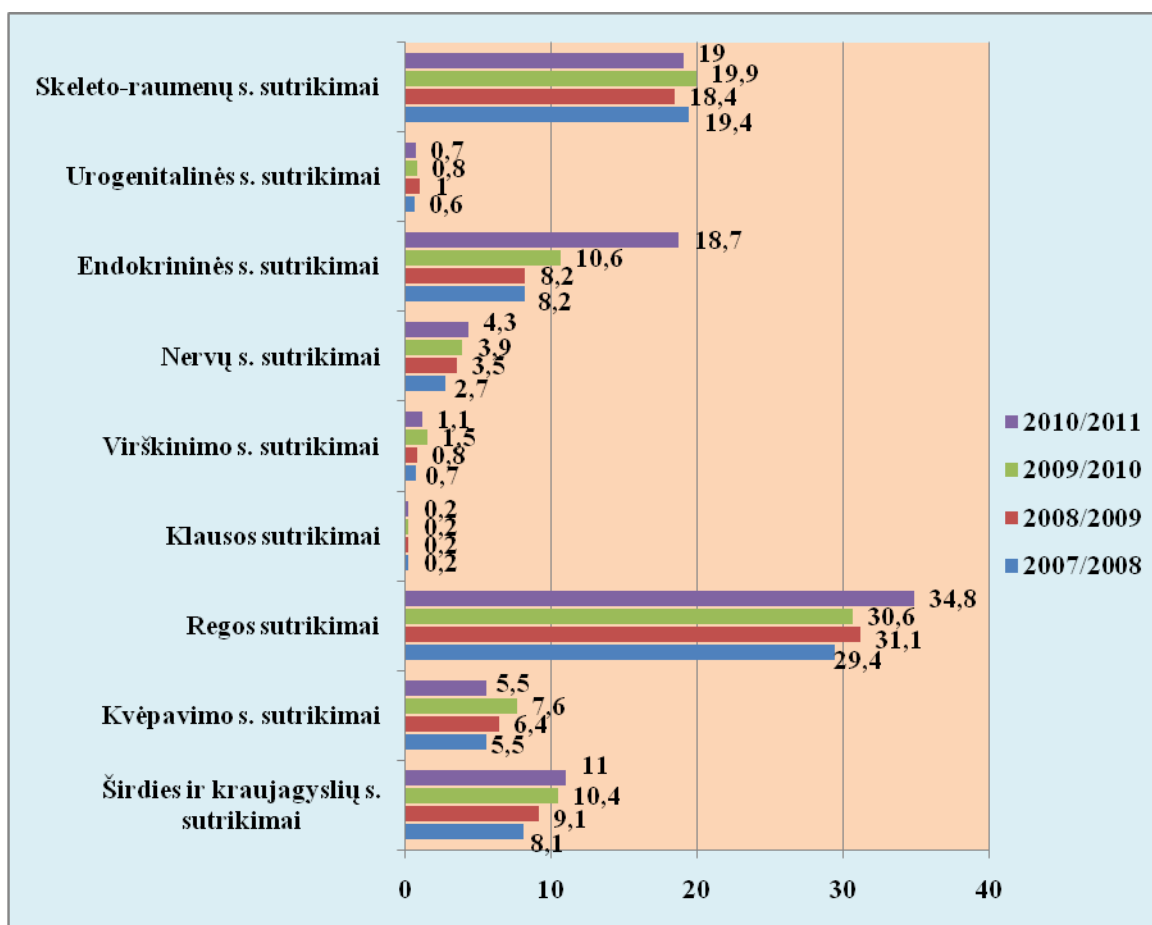

9 pav. Profilaktiškai patikrinusių mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją pagrindinėse mokyklose (proc.)

10 pav. Profilaktiškai patikrinusių mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją pradinėse mokyklose (proc.)

Analizuojant keturių metų mokinių sveikatos sutrikimų dinamiką, matyti, kad kasmet vaikams vis daugiau nustatoma regos, endokrininės, širdies ir kraujagyslių, nervų sistemos sutrikimų (11 pav.)

11 pav. Profilaktiškai pasitikrinusių mokinių sveikatos sutrikimų dinamika lyginant pagal mokslo metus (proc.)

Apibendrinimas

Šiaulių miesto bendrojo lavinimo mokyklų mokinių skaičius mažėja (kasmet tūkstantis vaikų). Pasitikrinsiu sveikatą mokinių dalis kasmet auga (2008 m. - 97,1 proc. 2010 m. - 99,1 proc.) Didėja vaikų dalis pagrindinėje kūno kultūros grupėje ir mažėja parengiamojoje, specialiojoje bei atleistų nuo kūno kultūros pamokų.

Visiškai sveikų vaikų skaičius kasmet mažėja. 2010 m. mokiniams daugiausia nustatyta regos, skeleto – raumenų sistemos bei endokrininės sistemos sutrikimų. Mergaitės daugiau turi regos ir endokrininės, sistemos sutrikimų, berniukai – skeleto-raumenų, širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo, nervų sistemos sutrikimų ir alerginių susirgimų. Lyginant 2007 – 2010 m laikotarpį, kasmet vaikams vis daugiau nustatoma regos, širdies ir kraujagyslių, nervų ir endokrininės sistemos sutrikimų.

Rekomendacijos

Lėtinių neinfekcinių ligų rizikos veiksnių stebėseną ir profilaktiką turi būti pradėta dar iki vaikai pradėdant lankyti mokyklą.

Būtina atkreipti didesnę dėmesį į regos, skeleto – raumenų, endokrininės sistemos sutrikimus, turi būti skatinama mokinių sveika mityba bei didinamas jų fizinis aktyvumas. Mokyklose vykdomi sveikatos projektai turėtų būti nukreipti į šių problemų sprendimą.

Būtina gerinti psichologinį klimatą mokyklose, taip užkertant kelią vaikų sergamumui nervų ligomis.

Parengė: Šiaulių m. savivaldybės visuomenės sveikatos biuro
Visuomenės sveikatos stebėsenos ir programų skyrius